

„Gaublys. Geografijos vadovėlis III gimnazijos klasei, II dalis“

VERTINIMAS

Patvirtinu, kad vadovėlio rankraštis atitinka geografijos bendrojo ugdymo programos III gimnazijos klasei reikalavimus.

Tema. Dirvodara

Tarp dirvodaros procesų pateikiami tiek Lietuvai būdingi, tiek mūsų šalyje mažai arba beveik nevykstantys procesai. Galbūt prie kai kurių galima būtų labiau praskleisti gamtinės aplinkos ypatumus.

Tema. Pasaulio dirvožemių įvairovė

Naujove atrodo išskiriamas E horizontas, kurio akcentas atrodo pagrįstas dalykiškai, tačiau būtų gerai, kad šis horizontas būtų išskirtas dirvožemio profilyje, nes ankstesniuose vadovėliuose jis nebuvo žymimas.

Tema. Lietuvos dirvožemiai

Ši tema visais laikais mokiniams buvo sunkiai įsisavinama. Šiame vadovėlio rankraštyje numatytas pagrindinių Lietuvos dirvožemių žemėlapis ir profiliai. Vaizdingumas turėtų padėti geriau suprasti skirtumus.

Tema. Dirvožemio degradacija

Aktualiai ir naujoviškai pateikiama dirvožemių degradacijos grėsmių ir apsaugos priemonių visuma. Svarbu išryškinti akcentą, kuris pabrėžtų dirvožemių būklę urbanizuotose teritorijose.

Tema. Biosfera ir geografinės zonos

Naujovė vadovėlyje yra geografinės zonos ir biomo koncepcijos pateikimas. Kita vertus, tai atrodo logiškai ir pagrįstai, nesunkiai atskiriama ir gali teigiamai pasitarnauti formuojant mokinių supratimą apie natūralius gamtinius procesus ir antropogeninę veiklą.

6 tema. Drėgnieji atogrąžų miškai

Lydiminė žemdirbystė bei plantacijų ūkiai paprastai pateikiami prie ūkininkavimo formų ekonominėje geografijoje, tad akcentas į tai šioje temoje atrodo neįprastai, tačiau šioje pakankamai plačios apimties temoje šis turinys nėra svetimkūnis, o dalykiškai ir aktualiai dera bendrame kontekste. Pateikti akcentai pilnai suprantami.

7 tema. Savanos

Šioje temoje, kur pateikiami išskirtiniai savanų skirtumai, būtina pateikti ir kraštovaizdžius atspindinčius vaizdus bei klimatogramas, kadangi šis biomas neretai patenka į valstybinių brandos egzaminų užduotis.

9 tema. Subtropikai

Naujas didaktinis sprendimas subtropikus pateikti ir kaip klimato bei biomų derinį. Ryškus atskyrimas tarp Viduržemio jūros ir drėgnųjų subtropikų suteikia aiškumą mokiniams. Suprantamas motyvas apjungti ir anksčiau kietalapių miškų ir krūmynų biomą vadinti subtropikais, nes žemesnėse klasėse vartotas biomo pavadinimas pasaulio kontekste nėra teisingas, nes rytinėse žemynų dalyse skiriami drėgnieji subtropikų miškai. Prie to reikės šiek tiek prisitaikyti ir mokytojams, bet tai neturėtų sudaryti sunkumų.

11 tema. Vidutinių platumų miškai

Šioje temoje aprašomi trys biomai, kuriuos apjungia geografinė platumai. Toks apjungimas yra patogus metodiškai.

12 tema. Poliarinės sritys

Tundros kraštovaizdžiuose pasitaikantys solifliukcijos procesai yra kiek neįprastas turinys, tačiau atsižvelgiant į daugiamečio įšalo tirpimą ir su tuo susijusius padarinius, ši informacija nėra perteklinė.

13 tema. Demografiniai rodikliai

Potemėje „Kodėl ispanai gyvena ilgiau nei vokiečiai?“ skirtingose pastraipose kartojasi panaši mintis. Siūlymas labiau atskirti.

14 tema. Demografinė raida

Pateikiant gyventojų amžiaus ir lyties piramidžių pavyzdžius patartina pateikti Lietuvos piramidę. Ji atspindėtų penktąją demografinės raidos pakopą ir būtų puikus šaltinis analizei.

15 tema. Demografinės problemos

Atkreiptinas dėmesys, kad reikia patikslinti socialines, ekonomines ir ekologines problemas, jog būtų aiškiau atskirti esminiai požymiai.

16 tema. Migracijos rūšys ir geografija

Pirmas klausimas labiau tiktų penktai temai „Migracijos priežastys ir pasekmės“.

19 tema. Demografinė politika

Gyventojų politikos priemonių pavyzdžiuose galėtų būti ne tik ribojančios, bet ir skatinančios priežastys.

Nereikėtų naudoti sąvokų antanaltalstinė ir protanaltalstinė demografinė politika. Palikime tai aukštajai mokyklai. Lietuviškai pilnai pakanka supratimo, kad galima skatinti arba riboti.

21 tema. Priverstinė migracija

Šioje temoje atsiranda naujovių, kurių anksčiau mokiniai nesimokė, tačiau tarptautinis kontekstas ir pasauliniai įvykiai natūraliai formuoja poreikį tai nagrinėti.

Prekyba žmonėmis yra kiek neįprastas turinys mokyklinėje geografijoje, tačiau temos aktualumas yra neabejotinas, vis dėlto pasiūlymas būtų šią temą pateikti ne kaip privalomą, bet kaip Atvejo analizę.

22 tema. Gyvenvietės

Miesto ir kaimo kriterijai pateikiami keliuose vietose ir dalinai dubliuojasi. Patarimas vengti panašių minčių skirtingose vietose arba turėtų labiau skirtis kontekstai.

24 tema. Urbanizacija

Migracijos tarp kaimo ir miesto priežastis reikėtų gerai apgalvoti ir pasirinkti tas, kurios būtų aiškesnės, nebūtų besidubliuojančios.

25 tema. Miestai, aglomeracijos, megamiestai

Rašant apie aglomeracijas, reikėtų aiškiau išskirti jų tipus, pateikti ne tik pavyzdžius, bet ir kartografiškai vizualizuoti.

26 tema. Megamiestų iššūkiai

Šioje temoje nagrinėjami labai aktualūs dalykai, kurie jau vyksta ir Lietuvos miestuose. Būtų gerai parinkti tokias iliustracijas, kurios vizualiai parodytų šiuos procesus.

28 tema. Miestas kaip ekosistema

Aktuali ir iš esmės naujoviškai parašyta tema. Teksto supratimui palengvinti patartina pateikti ne tik miesto šilumos salos efekto ar miesto ekosistemos, kas irgi naujoviška, paveikslus, bet kažkaip iliustruoti ir kitas miestams būdingas problemas.

29 tema. Miestų pažeidžiamumas ir atsparumas

Tekste rašoma „... žmonių ūkinei veiklai“. Gal vis dėlto tai keisti žodžiu „... žmonių ekonominei veiklai“ tam, kad mokiniai nesuprastų tiesiogine prasme ūkį, kad nebūtų nesusipratimų ir negalvotų, kad miestas skirtas žemės ūkiui.

30 tema. Ateities miestas

Labai nauji požiūriai į procesus, kurie vyksta miestuose. Pavyzdžiui, virsmo miestas, 15 minučių miestas. Tai atrodo labai naujoviškai ir moderniai. Įvedamas naujas rodiklis – Tvarių miestų indeksas. Nors jame nėra Lietuvos, bet miestų vertinimas net pagal keturis kriterijus bus labai įdomus mokiniams.

Apibendrinant, geografijos vadovėlis GAUBLYS III gimnazijos klasei (II dalis) atitinka BUP ir bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktus.

Pagarbiai
Mokytoja ekspertė Ingrida Tamošauskienė